herpy

WARANY

Northern Pilbara Rock Monitor

Varanus pilbarensis

Mały, rdzawobrązowy waran skalny z Pilbary w północno-zachodniej Australii, z dużymi, jasnoszarymi plamami oczkowymi na grzbiecie i długim, wyraźnie prążkowanym ogonem. *Varanus pilbarensis* osiąga 45-50 cm długości, jest płochliwy i aktywny w dzień. Potrzebuje bardzo ciepłego miejsca do wygrzewania, skalnej struktury do wspinania się i kryjówek oraz chłodnego okresu zimą.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**45-50 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**12-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**26-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**45-50 °C**
Temperatura w nocy	**18-20 °C**
Wilgotność	**50-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**18 °C** 8-9 tygodni
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**2-9 jaj**
Inkubacja	**100-120 dni** przy 29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus pilbarensis to mały waran z podrodzaju *Odatria*, wyspecjalizowany w życiu w terenie skalistym. Ciało jest smukłe, a ogon długi i cienki: stanowi od 170 do 211 % długości od pyska do kloaki, która wynosi najwyżej około 18 cm. Barwa podstawowa jest jasna, rdzawobrązowa, a na grzbiecie, bokach i kończynach biegną rzędy dużych, jasnoszarych plam oczkowych, które mogą przypominać poprzeczne pasy. Ogon ma wyraźne, naprzemienne jasne i ciemne prążki. Nozdrza są umieszczone wysoko na pysku, a łuski na grzbiecie są wydłużone i lekko kilowate. Pazury są krótkie, grube i silnie zakrzywione, co pasuje do zwierzęcia wspinającego się po skalnych powierzchniach.

Gatunek opisano w 1980 roku. W 2014 roku badania genetyczne i morfologiczne wykazały, że populacja na południe od rzeki Fortescue jest odrębnym gatunkiem, *V. hamersleyensis*, który jest ciemniejszy, ma drobne białawe plamki tylko na kończynach i ogon prawie bez prążków. Zasięg *V. pilbarensis* ogranicza się od tej pory do północnej części Pilbary. Starsze informacje o

hodowli i zdjęcia publikowane jako *V. pilbarensis* mogą więc dotyczyć gatunku siostrzanego.

Samice osiągają około 45 cm, a samce około 50 cm łącznie z ogonem. Masa ciała nie jest udokumentowana. Na wolności zwierzęta są płochliwe i niemal niewidoczne na czerwonych skałach; dystans ucieczki samic przekracza dziesięć metrów, samce są nieco śmielsze. To gatunek dla kogoś, kto chce obserwować aktywne zwierzę w dobrze urządzonym terrarium, a nie gatunek do częstego brania na ręce. Jest rzadki w hodowli, a zwierzęta w handlu pochodzą z rozmnożeń.

Utrzymanie tego gatunku wymaga stałego zaangażowania: dużego terrarium z mocnym ogrzewaniem i UVB, żywych owadów kilka razy w tygodniu przez wiele lat oraz regularnego okresu chłodnego. Długość życia w niewoli przekracza 12 lat.

Czytaj więcej: Światło i UVB

Występowanie i środowisko

Varanus pilbarensis występuje wyłącznie w północnej Pilbarze w Australii Zachodniej. Miejscem typowym jest Chichester Range, a gatunek znany jest m.in. z Woodstock, Parku Narodowego Millstream Chichester, półwyspu Burrup, Meentheena, Wodgina oraz okolic Pannawonica i Goldsworthy. Są też stwierdzenia z wysp przybrzeżnych, np. West Intercourse Island.

Zasięg leży na północ od zlewni rzeki Fortescue. Na południe od rzeki, w Hamersley Range, żyje gatunek siostrzany *V. hamersleyensis*, a dalej na północny wschód, w Kimberley, spokrewniony *V. kingorum*. Żaden z nich nie występuje razem z *V. pilbarensis*.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek jest związany z terenem skalistym: wąwozami, skalnymi urwiskami i kamienistymi zboczami porośniętymi spinifexem i niską roślinnością krzewiastą, często w pobliżu cieków wodnych w wąwozach. Krajobraz jest gorący, suchy i otwarty, a zwierzęta wygrzewają się na czerwonych skałach i chowają w szczelinach i między kamieniami, gdy coś je spłoszy lub gdy odpoczywają. Dobrze się wspinają, ale poruszają się głównie poziomo po skalnych powierzchniach.

Gatunek jest aktywny w dzień. Pokarm stanowią owady, inne bezkręgowce i mniejsze gady. Klimat Pilbary ma bardzo gorące lato i chłodniejszą zimę, i właśnie dlatego w niewoli gatunek przechodzi zimą chłodny okres.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosła para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Gatunek jest aktywny i wędruje po skalnych powierzchniach, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Młode mogą zaczynać w mniejszym terrarium, w którym łatwo znajdą pokarm, ale gdy zbliżają się do rozmiarów dorosłych, trzeba je przenieść do dużego. Nie trzymaj ich zbyt długo w małym terrarium.

Urządź terrarium solidnymi płytami skalnymi, kamieniami i gałęziami na różnych wysokościach, tak aby zwierzęta mogły wspinać się po niemal pionowych powierzchniach i wygrzewać blisko lampy. Kamienie muszą leżeć stabilnie i nie mogą się przewrócić, gdy zwierzęta kopią pod nimi. Zrób wiele ciasnych kryjówek i szczelin, w które zwierzę może się wcisnąć. Zapewnij też wilgotną kryjówkę, np. plastikowe pudełko ze sphagnum i otworem w boku, w którym zwierzę może przejść linienie i odpoczywać.

Jako podłoże sprawdza się mieszanka piasku i gliny, w której można kopać i która trzyma kształt. Lampy i źródła ciepła muszą być osłonięte, aby zwierzęta się nie poparzyły, a drzwiczki muszą się zamykać na zamek, bo gatunek jest szybki i zwinny. Terrarium ze sklejki laminowanej lub PVC lepiej trzyma ciepło niż szklane.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje dużego gradientu temperatur. W miejscu do wygrzewania pod lampą kamienie lub gałęzie powinny mieć temperaturę powierzchni 45-50 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Powietrze w pozostałej części terrarium powinno mieć w dzień 26-32 °C, najchłodniej po przeciwnej stronie, tak aby zwierzę samo mogło wybierać. W nocy temperaturę obniża się do 18-20 °C.

Temperatury i wartości UVB zapożyczono od spokrewnionych waranów skalnych, ponieważ dla tego konkretnego gatunku istnieje niewiele pomiarów. Jeśli zwierzę dyszy z otwartym pyskiem w miejscu do wygrzewania, jest za ciepło. Jeśli cały dzień siedzi w chłodnym kącie, jest za zimno albo lampa jest za słaba. Chłodny okres zimowy trwający około dwóch miesięcy w 18 °C stymuluje kopulację u zwierząt przeznaczonych do rozmnażania; przy zwykłej hodowli wystarczy zimą utrzymywać nieco niższą temperaturę nocną.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 50-70 %. To gatunek z suchego terenu skalistego, więc terrarium nie może być mokre, ale wilgotna kryjówka musi być zawsze dostępna, aby zwierzę mogło bez problemów przejść linienie. Wstaw plastikowe pudełko z wilgotnym sphagnum i otworem wejściowym z jednej strony i utrzymuj mech wilgotny.

Postaw na dnie szeroką miskę z wodą i wymieniaj wodę codziennie. Zwierzę pije z miski i moczy się w niej, ale nie jest gatunkiem wodnym. Używaj cyfrowego higrometru. Utrzymuj podłoże suche, z wyjątkiem wilgotnej kryjówki, aby nie pojawiła się pleśń i problemy ze skórą.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i spędza dużo czasu na wygrzewaniu się, więc światło i UVB to podstawa hodowli. Używaj świetlówek lub LED jako zwykłego światła dziennego i mocnej lampy punktowej nad miejscem do wygrzewania jako źródła ciepła. Zapewnij UVB na poziomie strefy Fergusona 3, np. świetlówką T5 10-12 % zamontowaną nad siatkową pokrywą, tak aby indeks UV w miejscu do wygrzewania wynosił około 3-4, a zwierzę mogło schronić się w cieniu. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta, często po 6-12 miesiącach.

Światło powinno być włączone 12 godzin dziennie latem i 10 godzin zimą, sterowane wyłącznikiem czasowym. W nocy musi być ciemno.

ŻYWIENIE

Varanus pilbarensis zjada na wolności owady, inne bezkręgowce i małe gady. Podstawą diety są więc świerszcze, szarańcze, karaczany dubia i inne owady odpowiedniej wielkości, ewentualnie uzupełniane małymi jaszczurkami i żabami. Małe kawałki dorosłych myszy można podawać rzadko jako uzupełnienie, ale gryzonie nie powinny być podstawą diety: łatwo prowadzą do otyłości i stłuszczenia wątroby u gatunku przystosowanego do owadów.

Pisklęta karmi się codziennie, młode co drugi dzień, a dorosłe od dwóch do czterech razy w tygodniu. Podawaj tylko tyle, ile zwierzę zje, i nie zostawiaj żywych owadów w terrarium. Obsypuj pokarm wapniem i preparatem multiwitaminowym z D3. Wapń przy większości karmień i witaminy raz w tygodniu to rozsądny rytm. Wapń jest szczególnie ważny dla samic w sezonie rozrodczym. Gatunek ma małe szczęki, więc wybieraj miękkie ofiary, nie większe niż odległość między oczami zwierzęcia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus pilbarensis jest płochliwy i szybki i nie jest zwierzęciem do częstego brania na ręce. Może ugryźć, gdy zostanie złapany, ale szczęki i pazury są małe, a obrażenia rzadko poważne. Pazury mogą jednak podrapać skórę. Nigdy nie chwytaj za ogon i nie podnoś zwierzęcia od góry, bo ręka z góry działa jak drapieżnik. Zamiast tego pozwól mu wejść na dłoń z boku i niech sesje będą krótkie. Nowe zwierzęta powinny mieć kilka tygodni spokoju, zanim weźmiesz je na ręce. Młode mogą nadymać się powietrzem, gdy się boją.

Wszystkie gady mogą przenosić salmonellę. Myj ręce mydłem po każdym kontakcie ze zwierzętami, terrarium i wyposażeniem i trzymaj je z dala od kuchni.

Możliwe jest trzymanie w parach i grupach, ale dwóch samców nie wolno trzymać razem. Zawsze obserwuj, czy nie dochodzi do gryzienia i walk, i bądź gotów rozdzielić zwierzęta. Trzymany pojedynczo gatunek nie sprawia problemów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są nieco większe od samic, a płeć u młodych zwierząt bywa w praktyce trudna do ustalenia. U podrostków różnice nie zawsze są wyraźne. Różnice w ubarwieniu i wzorze między osobnikami są ponadto duże, więc kolor nic nie mówi o płci. Wiek i masa przy osiągnięciu dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla tego gatunku. Daj samicy dużo czasu i poczekaj, aż będzie w pełni dorosła, zanim przeznaczysz ją do rozrodu, bo składanie jaj kosztuje dużo wapnia.

GODY I KOPULACJA

Chłodny okres trwający około dwóch miesięcy w ok. 18 °C stymuluje kopulację. Następnie ponownie podnosi się temperaturę i długość dnia i łączy zwierzęta. Pary i małe grupy można trzymać razem, ale nigdy dwóch samców. Obserwuj zapał samca, zwłaszcza w pierwszych dniach, i rozdziel zwierzęta, jeśli samica odgryza się lub zostanie zraniona. Kopulacja może być gwałtowna, a samica może mieć ślady ugryzień na karku.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Zniesienie liczy 2-9 jaj, a kilka zniesień w roku jest możliwych. Samica potrzebuje skrzynki lęgowej lub jamy z wilgotnym piaskiem, na tyle głębokiej, by mogła się zakopać i złożyć jaja w spokoju. Gdy brakuje odpowiedniego miejsca, czasem składa jaja na powierzchni i one wysychają. Przez cały sezon podawaj jej dodatkowy pokarm i wapń i przerwij rozród, jeśli traci na wadze.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się do inkubatora, nie obracając ich, i zakopuje do połowy w wilgotnym wermikulicie lub perlicie. Inkubuje się je w około 29 °C, a wyklucie następuje po 100-120 dniach. Jaja, które zapadają się, żółkną lub pleśnieją, są zwykle martwe. Zostaw je, dopóki nie będziesz pewien. Wilgotność podłoża musi być na tyle wysoka, by jaja nie wysychały, ale nie mogą leżeć w wodzie.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są małe, szybkie i płochliwe. Trzymaj je w małym, suchym pojemniku z kryjówkami i miejscem do wygrzewania oraz zapewnij im wilgotną kryjówkę. Podawaj im codziennie małe owady obsypane wapniem. Rosną szybko i w miarę wzrostu trzeba je przenosić do większego terrarium. Trzymaj je pojedynczo lub w małych grupach osobników tej samej wielkości i rozdzielaj w razie gryzienia lub urazów palców i końcówki ogona. Nadymanie się młodych to normalna reakcja na stres. Tempo wzrostu i czas do osiągnięcia rozmiarów dorosłych nie są udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Varanus pilbarensis jest odporny, gdy temperatura i światło są właściwe, ale większość problemów wynika z niewłaściwego ogrzewania, zbyt małej ilości UVB i złej diety. Typowe błędy to:

- Zbyt chłodne miejsce do wygrzewania lub zbyt mały gradient. Zwierzę słabo je, staje się ospałe i ma osłabioną odporność.
- Brak UVB albo wapnia i D3. Prowadzi to do choroby metabolicznej kości z miękkimi szczękami i wykrzywionymi kończynami, zwłaszcza u młodych zwierząt i samic w rozrodzie.
- Otyłość i stłuszczenie wątroby, jeśli zwierzę dostaje za dużo gryzoni lub ogólnie za dużo pokarmu.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i końcówki ogona, jeśli brakuje wilgotnej kryjówki.
- Pasożyty wewnętrzne i zewnętrzne u zwierząt odłowionych z natury. Zwierzęta w handlu pochodzą z rozmnożeń, ale badanie kału na pasożyty to dobry pomysł, jeśli zwierzę traci na wadze.
- Oparzenia od nieosłoniętych lamp.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i szybki, mocny chwyt. Skontaktuj się z weterynarzem z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka dni lub ma problemy z linieniem.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.